

Editör'den

Gizem Deniz BÜYÜKSOY*

*Dr.Öğr.Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Dünya, 2020 yılının başından beri, Çin'in Wuhan kentinden tüm dünyaya yayılan bir salgın hastalıkla mücadele ediyor. Mayıs ayı sonu itibarıyla, dünya genelinde altı milyondan fazla vaka, üç yüz yetmiş bin ölüm meydana geldi (WHO,2020a). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), bu virüsün daha önce de salgına yol açan SARS ve MERS'e benzeyen, koronavirüs ailesine ait bir virüs olduğunu belirtti ve 11 Şubat 2020 tarihinde bu virüse COVID-19 adını verdiğini (WHO,2020b), 12 Mart 2020 tarihinde de salgının kıtalara yayıldığını ve bunun bir pandemi olduğunu ilan etti (WHO,2020c).

2020 yılının başlarından itibaren COVID-19'un belirtileri, klinik özellikleri, inkübasyon süresi, virülansı ve patojenitesi hakkında her geçen gün daha çok bilgi edinilmektedir. Öncelikle COVID-19'un, SARS ve MERS'e göre daha bulaşıcı olduğu, hastalığın, bir kişiden ortalama kaç kişiye bulaşabildiğini gösteren R₀ değerinin, SARS ve MERS'te ortalama 2 iken COVID-19'da 6.4'e çıkabildiği, her insanda farklı klinik bulguya rastlanılabildiği, altta yatan bir kronik hastalığı olanlarda patojenitesinin daha ağır seyrettiği, öldürücülük oranı SARS ve MERS'e göre düşük olmasına rağmen (öldürücülük oranı sırasıyla SARS: %10, MERS: %34, COVID-19: %2) daha hızlı bulaştığı için tüm dünyada daha fazla sayıda ölüme yol açtığı vurgulanmaktadır (Kolifarhood, Aghaali, Mozafar Saadati, Taherpour, Rahimi, Izadi, & Hashemi Nazari, 2020).

Pandemi süreci; sağlık sistemlerinin, sağlık çalışanlarının ve ülkelerin sağlık sorunlarının gündeme gelmesine yol açmıştır. Öncelikle yoğun bakım koşullarının yeterliliği, solunum cihazı ve koruyucu ekipman varlığı, hastanelerin sayı, bina ve altyapı olarak yeterliliği tartışılmış; ardından bunların tümünün işe yarayabilmesi için bilgi, beceri ve deneyimlerine gereksinim duyulan ve yerine herhangi bir makina ya da robotun konulamayacağı; hekim, hemşire, ebe, hasta bakıcı, tıbbi sekreter, temizlik personeli olarak çalışan tüm hastane çalışanlarının önemi fark edilmiştir. Henüz bir aşısı olmadığından, virüsle enfekte olmuş, sayısı önceden tahmin edilemeyen birçok insana yoğun bakım hizmeti vermek gerekeceği fark edildiğinden; ne kadar sayıda ve hangi nitelikte sağlık çalışanına, ayrıca hastane yatağı ve koruyucu ekipmana gereksinim olacağı hesaplanmıştır. Yoğun bakım gereksinimini artıran durumların ileri yaş ve kronik hastalığın varlığı olduğu bilindiğinden, ülkeler; kendi sağlık düzeylerini, kronik hastalık prevalansını ve yaş gruplarına göre nüfusun dağılımını gözden geçirmişlerdir. İnsanlara, sadece kendilerini değil tüm toplumu düşünerek hareket etmeleri gerektiği üzerine çağrı yapılmıştır. Halk sağlıkçı Grotjhan'ın belirttiği gibi; "bir kişinin hastalığının, sadece onu değil başta ailesi olmak üzere tüm toplumu etkilediği" farklı biçimde de olsa birçok kere dile getirilmiştir (Alıntılaman; Dirican, 1990).

2020 yılının ilk yarısının sonlarına geldiğimiz bugünlerde, normalleşme ve bundan sonra bizi nasıl bir hayatın beklediği tartışılmaktadır. Karantina günlerinin yarattığı sosyal izolasyon, korku, belirsizlik, yalnızlık, ev içi şiddet ve finansal kayıplar nedeniyle pandemiden sonra ikinci bir ruh sağlığı krizi pandemiden söz edilmektedir (Choi, Heilemann, Fauer & Mead, 2020). Ayrıca karantina nedeniyle; fiziksel aktivitenin azalması ve aşırı beslenme eğiliminin, insülin direncini artıracak ve kronik hastalıklara yol açabileceği ya da mevcut kronik hastalık tablosunu ağırlaştırabileceği vurgulanmaktadır (Lippi, Henry & Sanchis-Gomar, 2020). Buna göre pandemi sürecinde karşılanmamış sağlık gereksinimlerinin artması, pandemiden sonra çözümlenmemiş ve kronikleşmiş hastalıklar olarak sağlık sistemi üzerinde baskı oluşturabilir. Sağlık alanında araştırmacıların pandemiden sonrası ile ilgili bu öngörülerini sınayacak çalışmalar yapması, bu alandaki bilgi birikimini destekleyecektir.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi'nin 2020 yılı ilk sayısında COVID-19 hastalarına bakım veren bir hemşire arkadaşımızın deneyimlerini paylaştığı bir "Editör'e Mektup", ardından "Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Kadın Sağlığı" ve "Çocuğa Yönelik Şiddetin Çocuk Hakları Sözleşmesi Bağlamında İncelenmesi" adında iki derleme ve "Hemşirelik Öğrencilerinde Mesleki İmaj Algısının Profesyonel Tutuma Etkisi", "Tıbbi Sekreterlerin Çalışma Koşulları ve İş Stresi Faktörlerinin Araştırılması" ve "Yenidoğan Bakımında Kültürlerarası Uygulamalar Konusunda Literatür İncelemesi" adında üç araştırma makalesi ile yayındayız. Bilimin ışığında, sağlıklı ve umut dolu kalabilmek dileğiyle...

Kaynaklar

Choi, K, Heilemann, M.V., Fauer, A., & Mead, M. (2020). A second pandemic: Mental health spillover from the novel coronavirus. J of A Psychiatric Nurses Association, 1-4.

Dirican, R. (1990). Toplum hekimliği: Hatiboğlu Yayınevi. Ankara

Kolifarhood, G., Aghaali, M., Mozafar-Saadati, H., Taherpour, N., Rahimi, S., Izadi, N. & Hashemi-Nazari, S.S. (2020). Epidemiological and Clinical Aspects of COVID-19. A Narrative Review. Arch Acad Emerg Med., 8(1), e41.

Lippi, G., Henry, B., Sanchis-Gomar, F. Physical inactivity and cardiovascular disease at the time of coronavirus disease 2019 (COVID-19). (2020). European J of Society Cardiology, 1-3.

World Health Organization (WHO). (2020a). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report 133. Erişim adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200601-covid-19-sitrep-133.pdf?sfvrsn=9a56f2ac_4 Erişim tarihi: 02.06.2020

World Health Organization (WHO). (2020b). Web sitesi. Erişim adresi: [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it) Erişim tarihi: 02.06.2020

World Health Organization (WHO). (2020c). Web sitesi. Erişim adresi: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic> Erişim tarihi: 02.06.2020